Intervju visokog predstavnika za Večernji list

Koliko je ozbiljna trenutna situacija u BiH, posebno ako se uzme u obzir nepostojanje odredbi Izbornog zakona koje omogućavaju formiranje vlasti i oštru predizbornu retoriku?

Generalni politički trendovi u BiH su, na žalost, zabrinjavajući. Funkcionalnost je veliki problem, jer se institucije na državnoj razini namjerno blokira te rade pod ozbiljnim pritiskom. Ta nefunkcionalnost u određenoj mjeri seže i do Federacije BiH, zbog pitanja koja su taoci uskih interesa pojedinih stranaka. Primjerice, nevjerojatno je da Federacija nije u stanju adekvatno oporezovati kladionice na način kao svugdje u Europi, što bi donijelo veliki prihod koji bi se mogao upotrijebiti kako bi se poboljšale usluge koje se pružaju građanima.

Jednako zabrinjava i nepostojanje konstruktivnog dijaloga u zemlji. Ovo je parlamentarni sustav, što znači da stranke u koaliciji trebaju raditi zajedno kako bi vlast postigla rezultate. Umjesto toga, imamo stagnaciju dijaloga i političku nesigurnost, zbog čega ljudi odlaze iz BiH. Naravno, ima i drugih razloga, jer mladi ljudi odlaze i iz susjednih zemalja. Mislim kako se ta stagnacija i egzodus mladih koji je prati mogu izravno pripisati činjenici da se brojni ključni politički akteri nesrazmjerno puno fokusiraju na etnička i nacionalna pitanja umjesto da, s ostalim skupinama i strankama, učinkovito upravljaju zemljom i rješavaju istinske probleme.

Kao što se vidi na puno primjera diljem BiH, ako političke elite imaju političku volju i osjećaj odgovornosti prema građanima, onda postoji cijeli niz mogućih kompromisnih rješenja. S druge strane, ukoliko vodeće stranke nisu spremne odustati od maksimalističkih i jednostranih zahtjeva i pregovarati s iskrenim namjerama, onda dobivamo blokade, podjele i stagnaciju. To je tragično.

Je li i u kojoj opciji realno da se OHR sa svojim ovlastima uključi u izborni proces, uključujući i formiranje vlasti?

Neću komentirati hipotetičke scenarije, posebice ne u vezi s mojim mandatom. Sve što mogu reći je da moj mandat ostaje nepromijenjen uključujući "bonnske ovlasti. Svi to znaju. Međutim, odgovornost za pronalaženje kompromisnog rješenja, prije svega, nalazi se na političkim liderima. To je i razlog što međunarodna zajednica trenutačno više ne nameće rješenja, kao u prošlosti.

Kada i kako očekujete formiranje vlasti u BiH nakon izbora?

Cijela međunarodna zajednica očekuje brzu i nesmetanu provedbu izbornih rezultata. Posljednje što ovoj zemlji treba su dalja nazadovanja ili kašnjenja na euroatlantskom putu. Cijela međunarodna zajednica je tu kako bi pomogla Bosni i Hercegovini, ali prvi impuls i prvi korak mora doći od domaćih vlasti. Postoje zakonski rokovi, recimo za Dom naroda, a formiranje vlada su politička pitanja, pitanja formiranja raznih koalicija.

Hrvati strahuju od nove izborne makinacije i negiranja njihove izborne volje pri formiranju vlasti. Kako gledate na tu situaciju?

Zašto bi se plašili samo Hrvati? Mnogi građani se plaše manipulacija. Međutim, izbori moraju biti slobodni i fer, bez manipulacije od strane bilo koje stranke. To je jedan od temelja demokratskog društva. Pozivam političke stranke i pojedinačne kandidate da tome doprinesu.

Drugo, ova zemlja je ono što jest. Ona nije ni isključivo građanska država ni isključivo etnička država. Ona je kombinacija te dvije stvari. Imajući to na umu, nemoguće je stvoriti savršen sustav, koji bi stopostotno zadovoljio sve političke apetite etničkih ili građanskih stranaka na svim stranama.

Razumijem da neke političke stranke inzistiraju na toj debate, jer im to politički odgovara kako bi zadovoljili svoje interese. Ali moramo biti intelektualno iskreni, pošteni. Činjenica je da su Hrvati, u smislu političke zastupljenosti, u relativno dobrom položaju. Oni kontroliraju nekoliko kantona, imaju predstavnike u FBiH i BiH, obavljaju važne dužnosti u sektorima kao što su financijski, bankovni ili energetski sektor i tako dalje, i u mogućnosti su blokirati parlamentarne odluke kada one zaprijete njihovim interesima. Sve u svemu, njihovi politički i drugi predstavnici imaju svakako velik utjecaj u FBiH i BiH. O tome postoji i opsežna studija ugledne Fondacije Konrad Adenauer. Ali,

to ne znači da se stvari ne mogu još poboljšati.

Crta između političke borbe određenih političkih stranaka, koje žele više moći za sebe i stvarnog interesa naroda kojeg predstavljaju, postala je potpuno zamagljena.

Bez obzira ne sve to, određena načela minimalne zastupljenosti su zloupotrijebljena. Često se navode slučajevi iz Goražda i Zapadne Hercegovine. No, ostaje činjenica da je izbor u Predsjedništvo BiH teško za riješiti u smislu da je za njegovo rješavanje potrebno pomiriti etničko i građansko načelo, uz poštivanje odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci i multietničkog karaktera BiH.

Moj stav je jasan, odluke Ustavnog suda BiH i Europskog suda za ljudska prava moraju se provesti. Mora se naći rješenje, jer građani BiH zaslužuju funkcionalna tijela vlasti nakon izbora.

Vi ste visoki predstavnik međunarodne zajednice. Koliko danas uopće postoji jedinstven stav „međunarodne zajednice“, koji bi Vas obvezivao i usmjeravao u djelovanju?

Kada je riječ o temama koje su bitne za Bosnu i Hercegovinu, imamo jedinstven stav o osnovnim pitanjima. To se od samog početka nije mijenjalo. Ovdje govorim o potpunoj potpori teritorijalnom integritetu i suverenitetu BiH i potpori BiH da postane učinkovita i uspješna zemlja. Također se slažemo da bi političari u BiH trebali preuzeti veću odgovornost za svoju zemlju, a mnogi međunarodni promatrači razočarani su zbog nepostizanja napretka.

Vaši prethodnici su ovih dana dramatično reagirali na najavu promjene granica između Srbije i Kosova. Koliko je to realna opasnost za BiH?

To su ljudi koji imaju veliko iskustvo u oblasti vanjske politike i dobro poznaju ovu regiju, posebno BiH, pa bi se njihovi stavovi trebali uzeti ozbiljno. Dopustite mi da odmah kažem da je povlačenje bilo kakvih paralela između BiH i Kosova beskorisno, jer paralele ne postoje, niti u pravnom ni u političkom smislu. To je još jedan medijski spin rukovodstva RS-a. Međutim, iako je jeftin i opasan, njime se samo stvaraju neizvjesnost i strah i otežava ekonomski razvoj ove zemlje.

BiH je priznata, suverena država od 1992. godine, kada je 22. svibnja primljena u UN, zajedno sa Hrvatskom i Slovenijom. Kasnije, 1995. godine, entiteti su se pojavili u skladu s Mirovnim sporazumom, u sklopu novog uređenja unutarnje strukture zemlje. Bosna i Hercegovina je međunarodno priznata država čiji je suverenitet i teritorijalni integritet zajamčen Daytonskim mirovnim sporazumom, Ustavom BiH i međunarodnim pravom. Ja ću uvijek ponavljati: prema Mirovnom sporazumu, entiteti nemaju pravo na odcjepljenje i postoje samo na osnovu Ustava BiH.

Bilo kakav razgovor koji ide u suprotnom smjeru je uzaludan i služi samo kako bi se njime skrenulo pozornost sa stvarnih problema.

OHR je „zaglavio“ u BiH. Koliko je danas opravdano postojanje jedne ovakve institucije, poglavito ako se zna da već dugo ne koristite svoje ovlasti?

Mnogo toga se događa u pozadini, kako bi se pomoglo da ova zemlja krene naprijed. OHR se ne zasniva samo na korištenju “bonnskih ovlasti. Tijekom godina, uloga međunarodne zajednice u BiH je evoluirala i značajno se promijenila. Naš pristup odmah nakon rata bio je više usmjeren na definiranje konkretnih zadataka i više smo se nametali. Takvo stanje nije moglo stalno trajati i u jednom trenutku, prije nekih deset i više godina, međunarodna zajednica odlučila je predati kormilo domaćim političarima. To je označilo početak perioda u kojem lokalni političari preuzimaju odgovornost. Prošla su vremena kada je međunarodna zajednica obavljala posao umjesto izabranih ili imenovanih lokalnih dužnosnika. Ako izabrani dužnosnici žele raditi kako bi se BiH mogla pridružiti EU, kao što većina njih tvrdi, onda se moraju prestati baviti pitanjima koja vode podjelama i pridonijeti provedbi neophodnih reformi.

Gledajući u retrospektivi, moram reći da rukovodstvo ove zemlje ne shvata u potpunosti mogućnosti koje im pruža međunarodna zajednica. Moraju ubrzati provedbu nužnih reformi i približiti ovu zemlju Europskoj uniji.

Što, po Vašem mišljenju, moraju biti prioriteti bh. vlasti nakon izbora? Naravno, pod uvjetom da se vlast uopće utemelji.

Iskreno se nadam da ćemo nakon izbora na vlasti imati koalicije političara koji su spremni osigurati ono što

građanima zaista potrebno. Bilo bi idealno da se nove vladajuće koalicije fokusiraju na osiguranje političke stabilnosti i sigurnosti, više radnih mjesta, bolje plaće i potpuno poštovanja vladavine prava i borbe protiv korupcije.

Vjerujem da birači ne žele čuda. Oni samo žele normalnu državu koja nudi prosperitet i stabilnost, tako da ne moraju gledati kako njihova djeca napuštaju zemlju i odlaze u Njemačku ili Austriju u potrazi za poslom. Te zemlje su sretne što ti ljudi dolaze kod njih, iako je to veliki gubitak za BiH. Ako bi netko ispunio ova očekivanja koja sam naveo, siguran sam da bi se ekonomija počela brže razvijati i ljudi ne bi morali napuštati svoju domovinu.

Ključ je u ekonomskom razvoju i u vladavini prava. A vladavina prava, pravna država je ipak iznad svega. Prioritet svih prioriteta.